

Sygn. akt I ACa 456/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 września 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Barbara Trębska (spr.)

Sędzia SA Beata Kozłowska

Sędzia SO (del.) Grzegorz Tyliński

Protokolant st. sekr. sąd. Joanna Baranowska

po rozpoznaniu w dniu 6 września 2013 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa L.+ spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G.

przeciwko S. S.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 10 grudnia 2012 r.

sygn. akt XXVI GC 730/12

1. zmienia zaskarżony wyrok:

- w punkcie pierwszym w ten sposób, że zasądzoną kwotę 20.000 (dwadzieścia tysięcy) złotych obniża do kwoty 7.000 (siedem tysięcy) złotych i oddala powództwo o zapłatę kwoty 13.000 (trzynaście tysięcy) złotych,

- w punkcie drugim w ten sposób, że znosi wzajemnie między stronami koszty procesu,

- w punkcie trzecim w ten sposób, że nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie od pozwanego kwotę 350 (trzysta pięćdziesiąt) złotych a od powoda kwotę 50 (pięćdziesiąt) złotych tytułem brakującej opłaty sądowej od pozwu;

2. oddala apelację w pozostałej części;

3. zasądza od L.+ spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. na rzecz S. S. kwotę 1.740 (jeden tysiąc siedemset czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I A Ca 456/13

UZASADNIENIE

L.+ spółka z o.o. z siedzibą w G. wniosła o zasądzenie od S. S. kwoty 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia, w związku z naruszeniem jej dóbr osobistych przez bezpodstawne zgłoszenie informacji o zadłużeniu powodowej spółki do Krajowego Rejestru Długów Biura (...) S.A. z siedzibą we W., a następnie zaniechanie złożenia wniosku o usunięcie powyższej informacji po uprawomocnieniu się wyroku oddalającego roszczenia dochodzone wobec powódki.

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym dnia 21 czerwca 2012 r. Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie, nakazał pozwanemu, by zapłacił powodowi kwotę 20.000 zł oraz orzekł o kosztach postępowania.

W sprzeciwie od tego nakazu pozwany wniosł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów procesu. Zaprzeczył, jakoby dopuścił się działań lub zaniechań mogących skutkować naruszeniem dóbr osobistych powoda. Podniósł, że zgłosił informację o zadłużeniu powoda w Biurze (...) wobec odmowy spełnienia przez powoda wymagalnego świadczenia.

Wyrokiem z dnia 10 grudnia 2012 r. Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo, a orzeczenie swe oparł o następujące ustalenia faktyczne i ocenę prawną.

W dniu 11 maja 2011 r. S. S. wystąpił z pozwem przeciwko L.+ spółce z o.o. z siedzibą w G. o zapłatę kwoty 17.699 zł. Wyrokiem z dnia 18 listopada 2011 r. Sąd Rejonowy w Nowym Sączu powództwo to oddalił, ustalając, że po stronie L.+ sp. z o.o. nie powstał obowiązek zapłaty na rzecz S. S. dochodzonej kwoty. Zaistniały pomiędzy stronami spór dotyczył wynagrodzenia z tytułu usług świadczonych przez S. S. w okresie od stycznia do lutego 2011 r. Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2012 r. oddalił apelację S. S. od powyższego wyroku.

Z dniem 2 czerwca 2011 r. na wniosek pozwanego w Krajowym Rejestrze Długów została ujawniona informacja gospodarcza o istniejącym zadłużeniu L.+ spółki z o.o. na rzecz S. S. jako wierzyciela.

Pismami z dnia 10 kwietnia i 14 czerwca 2012 r. powódka wezwała pozwanego do wycofania informacji o zadłużeniu złożonej w Biurze (...) Krajowego Rejestru Długów, wskazując, że przedmiotowy wpis został dokonany z naruszeniem przepisów ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych. Spółka żądała jednocześnie zapłaty odszkodowania i zadośćuczynienia w kwocie 20.000 złotych. Pozwany po uprawomocnieniu się wyroku oddalającego jego powództwo wobec L.+ sp. z o.o. nie usunął informacji dotyczącej powyższej spółki o jej zadłużeniu z KR D.

We wniosku z dnia 14 maja 2012 r. powódka wystąpiła do Krajowego Rejestru Długów Biura (...) o usunięcie informacji gospodarczych jej dotyczących. W związku z umieszczeniem spornej informacji w Krajowym Rejestrze Długów spółka miała trudności w dostępie do kredytu bankowego oferowanego przez A. Bank. Nadto w ramach procesu negocjacji warunków umowy gospodarczej kontrahent spółki, B. (...), zażądał dodatkowego zabezpieczenia z uwagi na umieszczenie L.+ sp. z o.o. w Krajowym Rejestrze Długów.

W ocenie Sądu Okręgowego, przy tak ustalonej podstawie faktycznej, powództwo zasługiwało na uwzględnienie. Wskazał, że z art. 15 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (Dz. U. Nr 81, poz. 530), który wymienia warunki, jakie muszą zostać spełnione aby wierzyciel mógł przekazać do biura informacji gospodarczej Krajowego Rejestru Długów informacje gospodarcze o zobowiązaniu dłużnika niebędącego konsumentem, wynika, że jednym z nich jest to, by zobowiązanie, którego dotyczy przekazywana informacja powstało w związku z określonym stosunkiem prawnym oraz by było ono wymagalne, a więc bezsporne. Argument pozwanego, że wśród tych warunków nie przewidziano niesporności zobowiązania, uznał Sąd za nietrafny. Realna sporność roszczenia, gdy strona, tak jak to miało miejsce w sporze między stronami odnośnie do kwoty 17.699 zł, celem obrony podnosi ważne argumenty przemawiające za brakiem istnienia zobowiązania, stanowi przeszkodę w ujawnieniu informacji o takim roszczeniu w biurze informacji gospodarczej. Tym samym informacja o zadłużeniu powoda wobec pozwanego przekazana przed prawomocnym zakończeniem tego postępowania była nieprawdziwa.

Sąd Rejonowy w Nowym Sączu oraz Sąd Okręgowy w Krakowie przesądziły, że po stronie powoda nie istniał obowiązek zapłaty na rzecz pozwanego spornej kwoty. Ustaliły, że pomiędzy stronami zawarta została umowa agencyjna, a

wynagrodzenie należne S. S. tytułem usług świadczonych do końca 2010 r. zostało uiszczone przez powodową spółkę w całości. W spornym zaś okresie, tj. od stycznia 2011 r. do lutego 2011 r. S. S. świadczył usługi w zakresie odpowiednim do zakresu i charakteru usług wynikających z umowy zawartej z powodem, na rzecz innego podmiotu aniżeli powodowa spółka. Wobec powyższego pozwany na początku 2011 r. nie miał żadnych wymagalnych roszczeń wobec powoda. Dlatego też roszczenie S. S. zostało uznane za bezpodstawne.

W ocenie Sądu, błędne przekonanie pozwanego o zasadności i wymagalności roszczeń z tytułu wystawionych przez niego faktur nie świadczy o braku jego winy ani nie stanowi uzasadnienia dla przekazania do biura informacji gospodarczej informacji nieprawdziwej i niespełniającej wymogów przewidzianych w art. 15 ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych. Pozwany zatem, zdaniem Sądu ponosi winę o szczególnym nasileniu, jako że przekazał informację o zadłużeniu powoda w trakcie toczącego się postępowania sądowego, kiedy nie dysponował prawomocnym wyrokiem sądu zasądającym dochodzone roszczenie, a nadto po otrzymaniu wyroku oddalającego jego powództwo, a także po jego uprawomocnieniu się nie usunął nieprawdziwej informacji.

Sąd wskazał, że zgodnie z art. 30 ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych, jeżeli informacje przechowywane w biurze informacji gospodarczej na temat danego dłużnika i jego zobowiązania są nieprawdziwe, nieaktualne, niekompletne lub są przechowywane z naruszeniem ustawy, dłużnik ma prawo żądać od wierzyciela, który takie informacje przekazał, aby je uzupełnił, dokonał aktualizacji, sprostowania lub usunięcia. Kiedy zatem zostało przesądzone, że powód nie pozostawał zobowiązany wobec pozwanego, S. S. miał obowiązek jego żądanie usunięcia wpisu spełnić niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni od wydania przez Sąd Okręgowy wyroku, czego pozwany nie uczynił.

Sąd nie podzielił stanowiska pozwanego, że wywiązał się on z ciążącego na nim obowiązku usunięcia wpisu dotyczącego powoda, przez wypowiedzenie pismem z dnia 27 września 2011 r. umowy łączącej go z Biurem (...) Krajowego Rejestru Długów, która w związku z tym wygasła z dniem 31 marca 2012 r. Powyższa data nie znajduje jednak potwierdzenia w zebranych materiale dowodowym. Wypowiedzenie zostało nadane listownie dnia 27 września 2011 r., a rejestracja powyższego w systemie komputerowym Biura (...) nastąpiła w dniu 1 listopada 2011 roku. Pomijając fakt, iż na podstawie twierdzeń pozwanego nie można ustalić jednoznacznie sposobu obliczenia przez niego terminu, z upływem którego nastąpiło wygaśnięcie umowy, Sąd podniósł, że okoliczność wypowiedzenia umowy przez pozwanego nie stanowiła podstawy do oddalenia niniejszego powództwa i ma znaczenie drugorzędne. Po pierwsze, pozwany nie wykazał, by umieszczenie informacji dotyczącej powódki nastąpiło na podstawie umowy, na którą powoływał się w sprzeciwie od nakazu zapłaty. Dlatego jego twierdzenie, że obowiązek usunięcia z Krajowego Rejestru Długów informacji gospodarczej dotyczącej powoda, leżał po stronie Biura (...) i powstał po wygaśnięciu powyższej umowy, nie stanowi o bezzasadności powództwa. Po drugie, w przypadku uznania, iż przekazanie informacji do Biura (...) nastąpiło na podstawie powyższej umowy, Sąd stwierdził, że zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych, usuwanie informacji odbywa się bądź w drodze wniosku wierzyciela bądź niezależnie od wniosku przez biuro informacji gospodarczej. Usunięcie informacji na wniosek wierzyciela następuje w trybie art. 29 ust. 2 ustawy w przypadku stwierdzenia faktu nieistnienia zobowiązania. Wierzyciel jest zobowiązany niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni od dnia powzięcia tej informacji, wystąpić do biura, któremu przekazał dane o zobowiązaniu, z żądaniem usunięcia informacji gospodarczych dotyczących tego zobowiązania. W pozostałych przypadkach biuro informacji gospodarczej usuwa informacje z własnej inicjatywy. Dotyczy to również sytuacji, gdy umowa, o której mowa w art. 12 ust. 1. ustawy wygasła albo została rozwiązana z wierzycielem. Zgodnie z art. 29 ust. 2 powołanej ustawy, w przypadku gdy wierzyciel stwierdzi nieistnienie zobowiązania, ma on obowiązek niezwłocznego, nie później niż w terminie 14 dni, wystąpienia do biura informacji gospodarczej z żądaniem usunięcia informacji gospodarczych dotyczących tego zobowiązania. Niespełnienie tego obowiązku, podobnie jak w przypadku braku aktualizacji informacji, zagrożone jest sankcją karną w postaci grzywny. Zobowiązanie powoda względem pozwanego nigdy nie powstało. Zatem pozwany nie miał podstaw do zgłoszenia informacji do Krajowego Rejestru Długów, i to jego obciążał obowiązek wystąpienia z żądaniem usunięcia informacji gospodarczych dotyczących tego zobowiązania. Obciążanie przez pozwanego biura informacji gospodarczej odpowiedzialnością za nieusunięcie wpisu pozostawało bez znaczenia dla rozstrzygnięcia w sprawie.

W związku z powyższym Sąd przyjął, że zachowanie pozwanego było bezprawne i doprowadziło do naruszenia dóbr osobistych powoda, a w szczególności jego czci – dobrego imienia w rozumieniu art. 23 k.c., znajdującego zastosowanie do osób prawnych z mocy art. 43 k.c. Zdaniem Sądu, bezpodstawne spowodowanie umieszczenia podmiotu w Krajowym Rejestrze Długów doprowadziło do rozpowszechnienia negatywnych informacji na temat powódki, wpływających na jej renomę, wiarygodność i pozycję w obrocie gospodarczym. Poważanie osoby prawnej, jej cześć, łączone jest z opinią, jaką o niej mają inni, w tym potencjalni kontrahenci, jak również instytucje finansowe, u których podmiot ubiega się np. o udzielenie kredytu.

Sąd pierwszej instancji podzielił stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w orzeczeniu z dnia 9 czerwca 2005 r., III CK 622/04, zgodnie z którym dobre imię osoby prawnej, jej cześć, naruszają wypowiedzi, które obiektywnie oceniając, przypisują osobie prawnej niewłaściwe postępowanie mogące spowodować utratę do niej zaufania potrzebnego do prawidłowego funkcjonowania w zakresie swych zadań. Umieszczenie powodowej spółki w Krajowym Rejestrze Długów doprowadziło w ocenie Sądu do podważenia jej reputacji i wiarygodności w obrocie gospodarczym, jako wypłacalnej spółki i godnego kontrahenta, jak też wypłacalnego kredytobiorcę. Powódka wykazała, iż w związku z umieszczeniem przedmiotowej informacji gospodarczej w Krajowym Rejestrze Długów miała trudności w dostępie do kredytu bankowego oferowanego przez A. Bank, a nadto w ramach procesu negocjacji warunków umowy gospodarczej jej kontrahent zażądał dodatkowego zabezpieczenia z uwagi na umieszczenie spółki w Krajowym Rejestrze Długów.

W ocenie Sądu powyższe uzasadnia uwzględnienie powództwa na podstawie art. 448 k.c., do którego odsyła art. 24 § 1 k.c.. Wskazał, że w doktrynie powszechnie przyjmuje się, że podstawowym kryterium zasądzenia zadośćuczynienia pozostaje rozmiar i intensywność doznanej krzywdy, ocenianej według miar zobiektywizowanych, stopień negatywnych konsekwencji dla pokrzywdzonego wynikających z dokonanego naruszenia dobra osobistego, w tym także niewymiernych majątkowo, np. utrata dobrego imienia prowadząca do zmniejszenia szans na realizację kariery zawodowej. Jedną z istotnych przesłanek oceny jest również stopień zawinienia po stronie sprawcy naruszenia.

Zdaniem Sądu, pozwany w sposób zawiniony i bezprawny naruszył dobro osobiste powoda. Zobowiązując pozwanego do zapłaty kwoty zadośćuczynienia w żądanej wysokości, Sąd wskazał, że nie wykazał on podstaw prawnych, dla których zgłoszenie zobowiązań po stronie powoda byłoby uzasadnione. Bezpodstawnie dochodził on roszczeń od powoda. Nadto, nie wykazał ze swojej strony żadnych działań zmierzających do skutecznego i niezwłocznego usunięcia z Krajowego Rejestru Długów Biura (...) informacji dotyczących zobowiązań powoda. Na skutek działań pozwanego, powód poniósł szkodę niemajątkową polegającą m.in. na podważeniu jego wiarygodności i renomy oraz konieczności upokarzającego wykazywania przed kontrahentami i instytucjami finansowymi, że jest podmiotem wypłacalnym i godnym zaufania. Powódka żądając zadośćuczynienia w wysokości 20 000 złotych uzasadniała, że kwota ta odpowiadała wysokości zadłużenia obciążającego ją i wpisanego do Krajowego Rejestru Długów. Kryteria przez nią wskazane, którymi posłużyła się przy ustaleniu powyższej kwoty, uznał Sąd za uzasadnione. Wskazał, że sytuacja, w której nieprawdziwe informacje dotyczące powódki zostały przekazane do Biura (...), miała wpływ na jej pozycję w obrocie gospodarczym. Ocenił, że stopień winy pozwanego był duży, o czym świadczy fakt dokonania wpisu do rejestru bez oczekiwania na wynik postępowania sądowego, mającego za przedmiot sporną wiarygodność. Na ocenę stopnia winy wpływ miał także fakt zaniechania przez pozwanego usunięcia wpisu po otrzymaniu prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji oraz ignorowanie wezwań do usunięcia wpisu kierowanych przez powódkę. Podniósł Sąd nadto, że celem zadośćuczynienia jest zatarcie lub złagodzenie następstw naruszenia dóbr osobistych, w tym takich jak cześć czy wizerunek. Kwota zadośćuczynienia nie może być symboliczna, powinna mieć charakter kompensacyjny i spełniać funkcję represyjną wobec sprawcy naruszenia. Z tych względów, Sąd uwzględnił powództwo w całości na podstawie art. 448 k.c., po ustaleniu naruszeniu dobra osobistego powoda chronionego na podstawie art. 23 k.c. w zw. z art. 43 k.c.

W apelacji od powyższego wyroku, skarżąc go w całości, pozwany zarzucił:

1/ naruszenie przepisów postępowania:

- art. 233 § 1 k.p.c. przez niedokonanie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału oraz dokonanie oceny dowodów z przekroczeniem granic logicznego rozumowania przez uznanie, że pozwany nie wykazał, że umowa z Krajowym Rejestrem Długów Biurem (...) S.A. była podstawą umieszczenia w Krajowym Rejestrze Długów informacji na temat roszczeń względem powódki;

- art. 233 § 1 w zw. z art. 318 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. przez uznanie, że powódka poniosła krzywdę bez przeprowadzenia dowodów na tę okoliczność;

2/ naruszenie przepisów prawa materialnego:

- art. 24 § 1 k.c. przez jego błędne zastosowanie polegające na przyjęciu, że naruszenie dóbr osobistych powódki było bezprawne;

- art. 448 k.c. przez jego błędne zastosowanie polegające na uznaniu, że w wyniku działania pozwanego powódka poniosła krzywdę, oraz na ustaleniu zadośćuczynienia w oparciu o przesłanki nieznajdujące uzasadnienia w świetle powołanego przepisu.

W konkluzji wniósł skarżący o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja częściowo okazała się zasadna.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia Sądu pierwszej instancji stanowiące podstawę faktyczną rozstrzygnięcia i przyjmuje je za własne. Wbrew zarzutom apelacji dokonując ich na podstawie zgromadzonych w sprawie dowodów, Sąd ten nie naruszył zasady swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art. 233 § 1 k.p.c. Nie ma racji skarżący zarzucając, że uznanie przez Sąd, iż pozwany nie udowodnił, że dokonał zgłoszenia zadłużenia powódki na podstawie umowy zawartej z Krajowym Rejestrem Długów Biurem Informacji Gospodarczej nr(...) było nieuzasadnione i naruszało powyższy przepis. Wskazać trzeba, iż zarzut niedokonania wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego nie stanowi uchybienia art. 233 § 1 k.p.c. Przepis ten reguluje jedynie kwestię oceny wiarygodności i mocy (wartości) dowodowej przeprowadzonych w sprawie dowodów, a nie poczynionych ustaleń faktycznych, czy wyprowadzonych z materiału dowodowego wniosków. Uchybienia w tym zakresie winny się skonkretyzować w zarzucie sprzeczności ustaleń faktycznych z materiałem dowodowym. Zaniechanie zaś wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału czy też pominięcie przez sąd przy wyrokowaniu określonej okoliczności faktycznej, nawet jeżeli strona uważa ją za okoliczność istotną dla rozstrzygnięcia sprawy nie stanowi o naruszeniu powyższego przepisu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2003 r., II CK 293/02). Prawidłowe postawienie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga natomiast wskazania przez skarżącego konkretnych zasad (logicznego rozumowania, doświadczenia życiowego, całokształtu zebranego materiału dowodowego, przeprowadzenia określonych dowodów niezgodnie z zasadami procedury cywilnej, na przykład niezgodnie z zasadą bezpośredniości) lub przepisów, które sąd naruszył przy ocenie określonych dowodów (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 grudnia 2005 r., III CK 314/05, lex nr 172176, z dnia 13 października 2004 r., III CK 245/04, lex nr 174185).

Takie zaś zarzuty w sprawie niniejszej nie zostały postawione. Sąd pierwszej instancji nie uznał za niewiarygodne dowody z dokumentów złożone przez pozwanego na okoliczność wypowiedzenia umowy zawartej z Biurem (...), na podstawie której powiadomił o zadłużeniu powódki, co spowodowało umieszczenie jej w rejestrze dłużników, lecz stwierdził, że dokumenty te okoliczności powyższej w sposób jednoznaczny nie dowodzą. Stanowisko to Sąd Apelacyjny podziela. Istotnie bowiem, przedłożona przez pozwanego korespondencja z Biurem (...) (...) a dnia 27 września 2011 r., dotycząca wypowiedzenia umowy dotyczącej usług w abonamencie(...) nie wyjaśnia, o jaką umowę

chodziło (sama umowa nie została złożona). Wydruk komputerowy z k. 58 stanowiący list e-mail specjalisty ds. obsługi klienta zawierający informacje odnośnie zakończenia współpracy, wątpliwości powyższych nie wyjaśnia, gdyż nawet nie wiadomo do kogo został skierowany, posługuje się numerem umowy, do którego wypowiedzenie pozwanego nie nawiązywało i wskazuje inną datę wypowiedzenia niż pismo pozwanego z 27 września 2011 r. (pозwany nie przedłożył dowodu na okoliczność, że pismo to wpłynęło do (...) i kiedy).

Ustawa z 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (Dz. U. Nr 81, poz. 530 ze zm., dalej jako „ustawa z 9 kwietnia 2010 r.”) stanowiąca w art. 12 ust. 1, że warunkiem przekazywania informacji gospodarczych przez wierzyciela w celu ujawnienia ich, jest zawarcie umowy z biurem o udostępnienie informacji gospodarczych, nie precyzuje nawet podstawowego zakresu umowy, pozostawiając to woli stron i praktyce. Należy zgodzić się ze skarżącym, że prawdopodobne jest, iż pismem z dnia 27 września 2011 r. wypowiedział on umowę, na podstawie której przekazał biuru informację o zadłużeniu powódki, jednakże sama niepewność pozwanego odnośnie do terminu wygaśnięcia umowy (podaje różne daty), powoduje, że przy braku umowy i warunków wypowiedzenia w niej ustalonych, nie sposób jednoznacznie stwierdzić, że pozwany faktycznie skutecznie wypowiedział umowę, na podstawie której powodowa spółka została umieszczona w rejestrze dłużników.

Jak trafnie jednak wskazał Sąd Okręgowy okoliczność ta nie miała w sprawie istotnego znaczenia dla oceny, czy zachowanie pozwanego spowodowało naruszenie dóbr osobistych powódki. Uzasadniony jest bowiem pogląd tego Sądu, że także przy przyjęciu, iż pozwany wypowiedział umowę z Biurem (...) przed prawomocnym zakończeniem sporu o wynagrodzenie z powodową spółką przed Sądem Rejonowym w Nowym Sączu, zaniechanie przez niego spowodowania usunięcia wpisu o zadłużeniu powódki z rejestru dłużników było działaniem bezprawnym, o czym mowa niżej.

Nie ma też racji skarżący, że Sąd pierwszej instancji naruszył przepis art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 318 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. przez uznanie, że powódka poniosła krzywdę bez przeprowadzenia dowodów na tę okoliczność. Jak wyżej podniesiono przepis art. 233 § 1 k.p.c. dotyczy tylko i wyłącznie oceny przeprowadzonych w sprawie dowodów, a nie poczynionych przez sąd ustaleń faktycznych czy wyciągniętych na ich podstawie wniosków. Kwestia zaś tego czy powódka wskutek zarzucanego zachowania pozwanego doznała krzywdy jest wnioskowaniem na podstawie ustalonych faktów, a zatem należy do analizy dokonywanej w ramach podstawy prawnej rozstrzygnięcia, a nie podstawy faktycznej. Całkowicie niezrozumiałym jest powoływanie się na naruszenie przez Sąd pierwszej instancji art. 318 k.p.c., który dotyczy możliwości wydania wyroku wstępnego, co w sprawie niniejszej nie było uzasadnione, czy też art. 6 k.c., który stanowi reguluje ciężar dowodzenia. Wszak okoliczność, czy określony podmiot wywiązał się ze swojego obowiązku udowodnienia faktów, z których wywodzi skutki prawne, nie należy do materii objętej dyspozycją art. 6 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2005 r., I CK 178/05, Lex nr 220844).

Niezasadny okazał się także zarzut naruszenia art. 24 § 1 k.c. Sąd Apelacyjny podziela ocenę Sądu pierwszej instancji odnośnie do bezprawności zachowania pozwanego, zarówno gdy chodzi o zgłoszenie przez niego do (...) o zadłużeniu powódki, co spowodowało umieszczenie jej w rejestrze dłużników, jak i późniejsze zaniechanie w doprowadzeniu do usunięcia tej informacji z rejestru. Nie sposób zgodzić się ze skarżącym, że takie jego zachowanie było zgodne z zasadami wynikającymi z ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. Nie ma racji, że jego zgłoszenie do (...) o zadłużeniu powódki było zgodne z wymogami art. 15 ust. 1 tej ustawy, gdyż zobowiązanie powódki do zapłaty wynagrodzenia było wymagalne. Nie jest zasadne jego stanowisko, że brak jest podstaw prawnych do utożsamiania wymagalności roszczenia z jego zasadnością i przyjmowania na tej podstawie, że roszczenie bezzasadne jest zawsze niewymagalne. Wymagalność świadczenia to chwila, od której wierzyciel może żądać spełnienia świadczenia. O świadczeniu wymagalnym można zatem mówić wówczas, świadczenie, czyli zobowiązanie dłużnika do określonego zachowania, istnieje. Skoro zaś nie ma takiego zobowiązania, to nie może być mowy o zobowiązaniu wymagalnym, wszak nie może być wymagalne zobowiązanie nieistniejące. To zaś, czy zobowiązanie powstało jest kategorią obiektywną a nie subiektywną. Zamieszczenie zatem w rejestrze prowadzonym przez biuro informacji gospodarczej informacji o wymagalnym zobowiązaniu dłużnika jest tylko wtedy działaniem zgodnym z prawem, gdy zobowiązanie to rzeczywiście istnieje i jest wymagalne (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 21 maja 2010 r., I A Ca 430/10, lex nr 677943). Jeżeli zaś pozwany, będąc przekonany o swoich racjach co do istnienia zobowiązania powódki,

mimo, że było ono kontrowersyjne i że toczył się o nie spór sądowy przez niego zainicjowany, chciał, aby informacja o zadłużeniu spółki została umieszczona w rejestrze dłużników, winien zgodnie z art. 15 ust. 2 pkt 5 ustawy z 9 kwietnia 2010 r. ujawnić także informacje o kwestionowaniu przez dłużnika zobowiązania i toczącym się postępowaniu sądowym (art. 2 ust. 1 pkt 4 e- f ustawy). Wówczas istotnie, jego działanie byłoby zgodne z ustawą. Nieujawnienie zaś tych danych spowodowało, że rejestr dłużników zawierał informację nieprawdziwą, przedstawiającą powodową spółkę jako nieuczciwego kontrahenta gospodarczego.

Sąd Apelacyjny nie podziela także stanowiska skarżącego odnośnie do tego, że nie miał on możliwości spowodowania usunięcia informacji o zadłużeniu powódki z rejestru dłużników. Zgodnie z art. 29 ust. 2 ustawy z 9 kwietnia 2010 r. w przypadku stwierdzenia faktu nieistnienia zobowiązania, wierzyciel jest obowiązany niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni od powzięcia tej informacji, wystąpić do biura, któremu przekazał dane o zobowiązaniu, z żądaniem usunięcia informacji gospodarczych dotyczących tego zobowiązania. Z unormowań tej ustawy nie wynika, aby obowiązek powyższy dotyczył tylko tego wierzyciela, który ma zawartą z biurem informacji gospodarczej umowę o jakiej mowa w art. 12 ust. 1, tj. umowę o udostępnianie informacji gospodarczych. Faktem jest, że w myśl art. 31 pkt 3 ustawy biuro winno usunąć informację o zobowiązaniu powódki względem pozwanego po rozwiązaniu z pozwanym umowy. Jeżeli jednak biuro tego nie uczyniło, o czym pozwany wiedział, gdyż powódka żądała od niego spowodowania usunięcia informacji o niej z rejestru, winien na żądanie to zareagować już po pierwszym wezwaniu powódki (art. 30 ust. 1 ustawy), albo składając stosowny wniosek do biura zgodnie z art. 29 ust. 2 lub przypomnieć biuro o obowiązku usunięcia informacji w związku z rozwiązaniem umowy, informując o tym powódkę. Bezczyność pozwanego spowodowała, że nieprawdziwa informacja o zobowiązaniu powódki dłużej znajdowała się w rejestrze dłużników narażając ją na utratę dobrego imienia.

Reasumując, w ocenie Sądu Apelacyjnego ocena Sądu Okręgowego odnośnie do naruszenia przez pozwanego dóbr osobistych powoda była prawidłowa, a apelacja nie zawiera argumentów, które ocenę tę mogłyby podważyć. Upowszechnianie informacji o przedsiębiorcy będącym osobą prawną, że jest nierzetelnym dłużnikiem, niewątpliwie narusza jego dobre imię (art. 23 k.c. w zw. z art. 43 k.c.). Zarówno w orzecznictwie, jak i w nauce prawa za dobro osobiste osób prawnych uznaje się dobrą sławę, określaną też mianem dobrego imienia. Jest ono łączone z opinią, jaką mają o niej inne osoby ze względu na zakres jej działalności. Dobre imię osoby prawnej naruszają wypowiedzi, które - obiektywnie oceniając - przypisują jej niewłaściwe postępowanie, mogące spowodować utratę zaufania potrzebnego do prawidłowego jej funkcjonowania w zakresie swych zadań (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 1986 r., II CR 295/86, OSNC z 1988 r., nr 2-3, poz. 40, z dnia 28 maja 1999 r., I CKN 16/98, OSNC 2000, nr 2, poz. 25, i z dnia 11 stycznia 2007 r., II CSK 392/06, "Izba Cywilna" 2008, nr 12, s. 40).

Zasadnie jednak apelacja kwestionuje wysokość zasądzonego na podstawie art. 448 k.c. na rzecz powódki zadośćuczynienia. Nie ma jednak racji skarżący wywodząc, że osobie prawnej nie można wyrządzić krzywdy w znaczeniu szkody niemajątkowej, gdyż cierpienia psychiczne i fizyczne, które się na pojęcie to składają związane są z właściwościami naturalnymi człowieka i mogą występować tylko u osób fizycznych. Dla poparcia swego stanowiska przytoczył pozwany poglądy Sądu Apelacyjnego w Krakowie z wyroku z dnia 28 września 1999 r. w sprawie I ACA 464/99 oraz Sądu Najwyższego z wyroku z dnia 14 maja 2009 r., I CSK 440/08, poddające w wątpliwość, że osoba prawna może „cierpieć”. Co do zasady z poglądem tym należy się zgodzić. Istotnie bowiem, osoby prawne nie mogą odczuwać tak jak ludzie, wyrządzonej im krzywdy, co jednak nie oznacza, że stosowanie w stosunku do nich art. 448 k.c. jest wyłączone.

Zadośćuczynienie w rozumieniu zarówno art. 445 k.c. jak i art. 448 k.c. jest formą rekompensaty szkody o charakterze niemajątkowym (krzywdy). W myśl art. 445 k.c. na krzywdę składają się cierpienia fizyczne i psychiczne osoby fizycznej doznane wskutek wywołania rozstroju zdrowia, uszkodzenia ciała, pozbawienia wolności bądź poddania się czynowi nierządному. Pojęcie zaś krzywdy, o której mowa w art. 448 k.c. oznacza szkodę o charakterze niemajątkowym, będącą następstwem naruszenia dobra osobistego (por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 lutego 2005 r., SK 49/03, OTK-A Zb.Urz. 2005, nr 2, poz. 13). Taka wykładnia pojęcia krzywdy użytego w art. 448 k.c. nie wyklucza stosowania tego przepisu, w związku z art. 24 § 1 i art. 43 k.c., także do osób prawnych w razie naruszenia ich dobra osobistego, gdyż pojęcia krzywdy nie można utożsamiać

tylko z doznaniem cierpień fizycznych i psychicznych przez osoby fizyczne. Z oczywistych względów osoby prawne nie doświadczają ani cierpień fizycznych, ani psychicznych, ponoszą jednak szkodę o charakterze niemajątkowym na skutek naruszenia ich dóbr osobistych, której nie da się wymierzyć w pieniądzu. Dodatkowym argumentem uzasadniającym zastosowanie art. 448 k.c. także do osób prawnych jest ten nurt orzecznictwa Sądu Najwyższego, w którym wskazuje się, że zasądzenie pieniężnego zadośćuczynienia lub odpowiedniej sumy pieniężnej na cel społeczny realizuje nie tylko funkcje kompensacyjną, ale także funkcję satysfakcjonującą, represyjną, oraz prewencyjno-wychowawczą. Nie da się obronić tezy, że realizacja tych funkcji uzasadniona jest tylko wówczas, gdy naruszono dobra osobiste osoby fizycznej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 marca 2006 r., I CSK 81/05, OSP 2007/3/30, z dnia 24 września 2008 r., II CSK 126/08, OSNC-ZD 2009/2/58, z dnia 13 stycznia 2012 r., I CSK 790/10, lex nr 1129077).

Uwzględnienie roszczeń wywodzonych z art. 448 k.c. nie ma charakteru obligatoryjnego, lecz fakultatywny (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2006 r., II PK 245/05, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 101), co nie oznacza jednak dowolności, zarówno bowiem odmawiając zasądzenia żądań opartych na art. 448 k.c., jak również ustalając wysokość zasądzonych na tej podstawie kwot, sąd powinien kierować się określonymi kryteriami.

Orzekając o żądaniu opartym na art. 448 k.c., sąd powinien w pierwszej kolejności rozstrzygnąć, czy zachodzi podstawa do odmowy uwzględnienia tego roszczenia. W razie naruszenia dobra osobistego i zgłoszenia żądań opartych na art. 448 k.c., zasadą jest ich uwzględnienie, wyjątkiem zaś oddalenie. Do okoliczności uzasadniających oddalenie omawianych roszczeń należy zaliczyć znikomy stopień winy sprawcy i doznanej krzywdy, rodzaj naruszonego dobra osobistego, niewłaściwe zachowanie się samego poszkodowanego (prowokacja), pojednanie się stron lub sposób postępowania po dokonaniu naruszenia, np. publiczne przeproszenie, albo wycofanie się z zarzutów. W razie uznania, że nie ma podstaw do odmowy uwzględnienia żądań na podstawie art. 448 k.c., sąd powinien rozstrzygnąć o wysokości zgłoszonego żądania. Orzekając w tym zakresie musi mieć na względzie wszelkie okoliczności sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2002 r., V CKN 1010/00, OSNC 2003, nr 4, poz. 56), w szczególności rodzaj i stopień winy sprawcy naruszenia dobra osobistego, cel i motyw jego działania, jego sytuację majątkową, sposób postępowania sprawcy już po naruszeniu dóbr osobistych, rodzaj oraz skalę naruszonego dobra osobistego, skutki naruszenia dobra osobistego dla pokrzywdzonego, w jakim zakresie - poza środkami ochrony niemajątkowej przewidzianymi w art. 24 § 1 k.c. - do usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych konieczne jest uwzględnienie żądania przewidzianego w art. 448 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2008 r., II CSK 126/08, OSNC-ZD 2009/2/58).

Biorąc pod uwagę powyższe, dzieląc ocenę Sądu pierwszej instancji odnośnie do zawinienia pozwanego w naruszeniu dóbr osobistych powódki, zasądzone przez ten Sąd zadośćuczynienie, jest w ocenie Sądu Apelacyjnego, wygórowane w stosunku do wykazanej przez powódkę szkody niemajątkowej poniesionej wskutek tego naruszenia. Po pierwsze, podnieść trzeba, iż podstawowym sposobem usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych jest żądanie złożenia przez sprawcę naruszenia odpowiedniego oświadczenia, w szczególności, gdy do naruszenia doszło przez upowszechnienie nieprawdziwej informacji dostępnej dla znacznego kręgu odbiorców (art. 24 § 1 k.c.). W ten bowiem sposób poszkodowany może uzyskać nie tylko satysfakcję, ale i spowodować, że sprawca naruszenia przyzna, że popełnił błąd i że podana przez niego informacja jest nieprawdziwa, co oczyści jego dobre imię. Powódka nie skorzystała jednak z tej możliwości. Po drugie, zadośćuczynienie z art. 448 k.c. służy naprawieniu tylko szkody niemajątkowej. Tymczasem powódka jeszcze przed wniesieniem pozwu w niniejszej sprawie żądała od pozwanego kwoty 20.000 zł nie tylko tytułem zadośćuczynienia, ale także tytułem odszkodowania, a zatem naprawienia szkody majątkowej, a jej wysokość nawiązywała do wysokości zadłużenia wpisanego do rejestru dłużników na wniosek pozwanego, na co zwrócił uwagę Sąd pierwszej instancji. Ani jednak takie powiązanie, ani naprawienie szkody majątkowej wyrządzonej naruszeniem dóbr osobistych, nie są kryteriami, które należałoby uwzględnić przy ustaleniu należnego poszkodowanemu zadośćuczynienia. Jeżeli zarzucane zachowanie pozwanego wyrządziło powódce szkodę majątkową, np. wskutek nieuzyskania przez nią na czas kredytu czy konieczności udzielenia kontrahentowi dodatkowego zabezpieczenia związanego z wydatkami, mogła ona wystąpić ze stosownym roszczeniem odszkodowawczym na zasadach ogólnych (art. 24 § 2 k.c.). Zadośćuczynienie zaś szkody tej rekompensować nie może. Szkodą niemajątkową na jaką powódka w tej sprawie się powoływała, to niedogodności jakie musiała znosić

w związku z ujawnieniem jej w rejestrze dłużników przy ubieganiu się o kredyt czy konieczność dodatkowego zabezpieczenia transakcji z kontrahentem. Niewątpliwie potrzeba wyjaśnienia kontrahentom swojej rzeczywistej sytuacji i rzetelności podważyła zaufanie do niej i stanowiła o stracie etycznej swego wizerunku jako uczciwego kupca. W ocenie Sądu Apelacyjnego, zważywszy jednak na w istocie niewielkie negatywne oddziaływanie nieprawdziwej informacji upowszechnionej przez pozwanego, zadośćuczynieniem adekwatnym do poniesionej przez powódkę szkody niemajątkowej jest kwota 7.000 zł.

Dlatego też częściowo uwzględniając apelację, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok obniżając zasądzoną kwotę 20.000 zł do 7.000 zł i oddalając powództwo w pozostałej części. Zmiana rozstrzygnięcia w zakresie roszczenia głównego determinowała zmianę orzeczenia o kosztach procesu, które z uwagi na wynik postępowania, na podstawie art. 100 k.p.c. zostały za pierwszą instancję wzajemnie zniesione. W związku z faktem, że opłata od pozwu nie została w całości uiszczona, jako, że powódka opłaciła ją jedynie w kwocie 600 zł, a w istocie wynosiła ona 1.000 zł (5% wartości przedmiotu sporu, czyli 20.000 zł), Sąd nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 350 zł, a od powódki brakującą kwotę 50 zł, zgodnie z ostatecznym wynikiem postępowania, tj. z faktem, że powódka wygrała proces w 35%, a w pozostałej części (w 65%) przegrała.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd drugiej instancji orzekł także na podstawie art.100 k.p.c., ale według zasady wzajemnego ich rozliczenia. Pozwany wygrał postępowanie apelacyjne w 65 % i w takim też stosunku należy mu się zwrot poniesionych kosztów, czyli kwota 1.740 zł (65% kwoty kosztów wynoszącej 2.800 zł, na którą składała się opłata od apelacji – 1.000 zł oraz koszty zastępstwa procesowego – 1.800 zł, pomniejszonej o 35 % kosztów przejazdu pełnomocnika powódki do Sądu – 80 zł).